

Rozdział i.

Stan i perspektywy rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce w świetle dążeń do gospodarki opartej na wiedzy

Katarzyna Kuźniar¹

Streszczenie

Celem referatu jest ocena stanu społeczeństwa informacyjnego w Polsce oraz możliwości uczynienia z niego jednego z kluczowych obszarów rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w naszym kraju. W oparciu o krajową i zagraniczną literaturę dotyczącą tego zagadnienia scharakteryzowana zostanie idea społeczeństwa informacyjnego, a następnie na podstawie polskich i międzynarodowych źródeł statystycznych oraz najnowszych ekspertyz Autorka dokona oceny realizacji tej idei w Polsce. Autorka stawia tezę, że dopiero w perspektywie kilkunastu lat powinniśmy osiągnąć poziom zbliżony do tego, jakim dziś mogą się poszczycić najbardziej zaawansowane społeczeństwa informacyjne świata, mimo obserwowanej dynamiki zmian w tym obszarze, szczególnie pod względem stopnia wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) przez polskie społeczeństwo. Autorka podejmie próbę zdiagnozowania zagrożeń, jakie mogą utrudnić uczynienie z tego obszaru jednego z filarów rodzącej się w Polsce gospodarki opartej na wiedzy.

Wstęp

Powstanie gospodarki opartej na wiedzy jest postrzegane w literaturze jako bardzo znaczący moment w dziejach ludzkości, ponieważ utożsamiane jest z po-

---

¹ Dr Katarzyna Kuźniar, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Instytut Ekonomii, Katedra Makroekonomii.

czątkiem nowego etapu jej rozwoju. Pojawienie się i upowszechnienie przełomowych wynalazków zmieniło dotychczasowy sposób życia ludzkości i sposób funkcjonowania organizacji. Coraz większą rolę zaczęły odgrywać aktywa niematerialne, takie jak: wiedza, umiejętności, kreatywność, inteligencja. Odchodzi się od produkcji masowej, ujednoliconej, przeznaczonej dla przeciętnych gustów na rzecz indywidualizacji oferty rynkowej. Charakterystyczny dla gospodarki opartej na wiedzy rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych ułatwia codzienne życie oraz prowadzenie działalności gospodarczej. Najbardziej zaawansowaną formą wykorzystania ICT w biznesie jest tworzenie firm wirtualnych, których pracownicy nie skupiają się w jednym miejscu i czasie, lecz mogą wykonywać swoje obowiązki wszędzie i o dowolnej godzinie. Jednym z podstawowych pojęć, jakie pojawiają się w rozważaniach na temat gospodarki opartej na wiedzy, jest społeczeństwo informacyjne.

i.1. Istota społeczeństwa informacyjnego

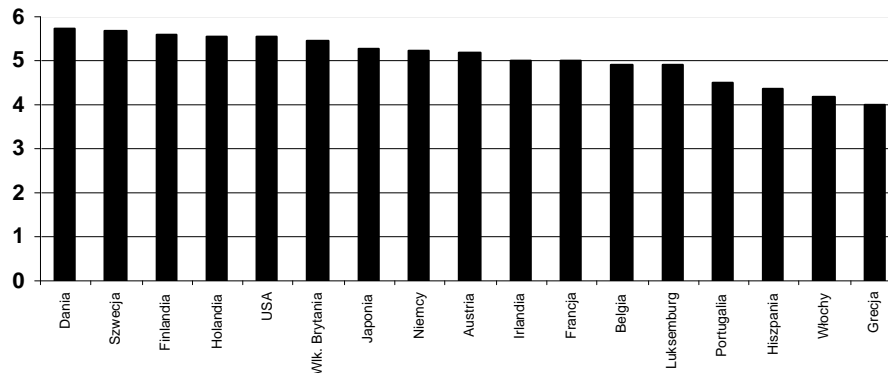
Spółeczeństwo informacyjne nazywane bywa również zamiennie społeczeństwem wiedzy, postindustrialnym lub sieciowym. Peter F. Drucker, charakteryzując nowy typ społeczeństwa, które z kolei określał mianem pokapitalistycznego, podkreślał, że wiodącą w nim grupą są wykwalifikowani pracownicy, czyli wykształceni praktycy, którzy potrafią wykorzystać wiedzę do celów produkcji (Drucker, 1999, s. 14). Wydaje się jednak, że nie jest poprawne traktowanie tych wszystkich terminów jako synonimów. Pojęcia społeczeństwa informacyjnego oraz sieciowego mają bowiem węższe znaczenie niż pojęcia społeczeństwa wiedzy, postindustrialnego czy pokapitalistycznego. Te pierwsze wskazują mianowicie tylko na niektóre szczególne cechy społeczeństwa funkcjonującego w ramach gospodarki opartej na wiedzy i przez to uszczegółwiają jego istotę. W związku z tym precyzyjne wydają się tylko te definicje społeczeństwa informacyjnego, które charakteryzują je jako:

- postrzegające ICT jako niezbędne w codziennym życiu,
- mające zaufanie do ICT,
- przygotowane do użytkowania systemów informatycznych,
- skomputeryzowane,
- posiadające powszechny dostęp do informacji,
- masowo wykorzystujące Internet jako narzędzie pomocne we wszystkich sferach życia, umożliwiające komunikację za pomocą pisma, obrazu i dźwięku,
- odczuwające potrzebę pozyskiwania, aktualizowania, przetwarzania, dystrybucji oraz wykorzystania informacji.

i.2. Stan i możliwości rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce

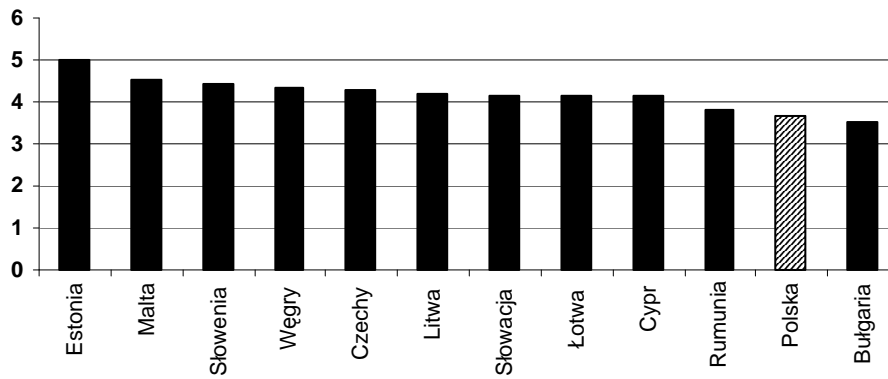
Analiza rankingu *The Networked Readiness Index 2006-2007* pozwala określić osiągnięcia Polski w obszarze ICT jako niezadowalające. Nasz kraj znalazł się na 58 miejscu w zestawieniu, w którym sklasyfikowano 122 gospodarki według indeksu, który mierzy stopień przygotowania państwa, przedsiębiorców i społeczeństwa do uczestnictwa w rozwijaniu ICT i odnoszenia z tego tytułu korzyści. Spośród państw Unii Europejskiej Polska osiągnęła drugą najniższą po Bułgarii wartość indeksu gotowości sieciowej NRI (zob. rys. 1 i 2).

Rysunek 1. Wartości indeksu gotowości sieciowej (NRI) dla państw UE-15, USA i Japonii w latach 2006-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie *The Global...* (2006-2007).

Rysunek 2. Wartości indeksu gotowości sieciowej (NRI) dla nowych państw członkowskich UE w latach 2006-2007

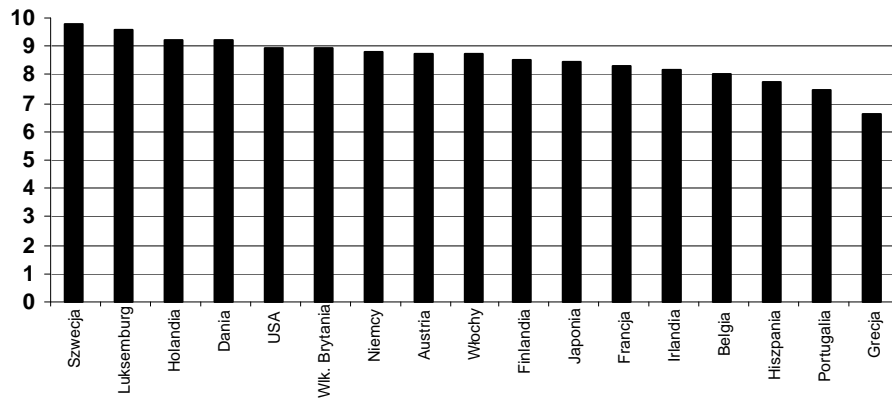
Źródło: opracowanie własne na podstawie *The Global...* (2006-2007).

Ocena struktury informacyjno-komunikacyjnej ICT² w Polsce, dokonana według metodologii Banku Światowego *Knowledge Assessment Methodology 2007*, wypada równie niezadowalająco na tle pozostałych krajów członkowskich UE jak ocena gotowości państwa, przedsiębiorców i społeczeństwa do rozwijania oraz korzystania z ICT dokonana przez Światowe Forum Gospodarcze. Gorszy wynik niż nasz kraj uzyskały w tym badaniu tylko Grecja, Rumunia i Bułgaria (zob. rys. 3 i 4).

Rysunek 3. Ocena ICT w nowych państwach członkowskich UE³ wg metodologii Banku Światowego KAM 2007

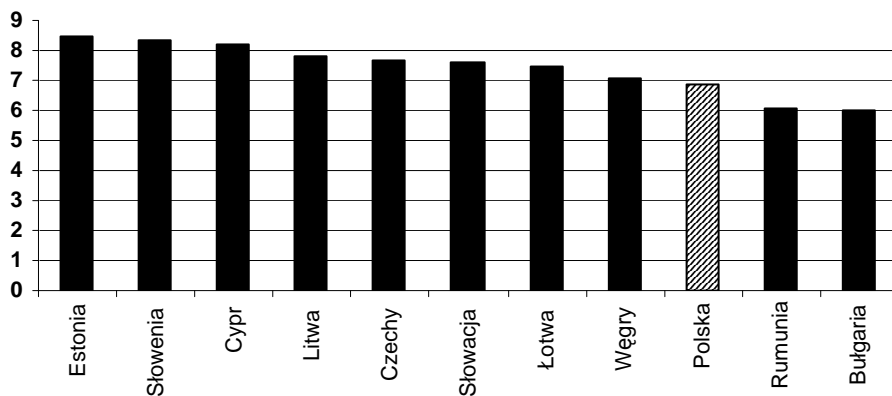
² Jeden z 4 obszarów mających wpływ na wartość indeksu gospodarki wiedzy (KEI). Wartość subindeksu struktury informacyjno-komunikacyjnej ICT jest średnią arytmetyczną zestandaryzowanych wartości 3 zmiennych (liczba telefonów ogółem na 1000 mieszkańców, liczba komputerów PC na 1000 mieszkańców oraz liczba użytkowników Internetu na 1000 mieszkańców).

³ Z wyjątkiem Malty, której nie objęto badaniem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Knowledge...* (2007).

Rysunek 4. Ocena ICT w państwach UE-15, USA i Japonii wg metodologii Banku Światowego KAM 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Knowledge...* (2007).

U progu transformacji systemowej telefonia komórkowa oraz Internet w Polsce były dopiero w załączku. Dynamiczny rozwój analogowej i cyfrowej telefonii komórkowej w ostatnich latach w Polsce był możliwy dzięki przełamaniu dotychczasowego monopolu telekomunikacyjnego TP SA i udzieleniu licencji przetargowych trzem praktycznie niezależnym, koncesjonowanym operatorom sieci komórkowych. Początki telefonii komórkowej w Polsce sięgają 1991 r., kiedy to rozstrzygnięto przetarg na budowę pierwszej analogowej sieci

komórkowej. Operatorem sieci Centertel, działającej początkowo jako NMT 450, a następnie w zmodernizowanym standardzie NMT 450i, została Polska Telefonia Komórkowa Centertel, w której początkowymi udziałowcami byli: TP SA (51%), Ameritech (24,5%) oraz France Telecom (24,5%). Pierwsze telefony komórkowe w Polsce były wprawdzie duże, dużo ważyły i były drogie, ale mimo tego w ciągu 3 lat liczba abonentów przekroczyła 50 000, natomiast w drugiej połowie lat 90. przekroczyła 200 000. Wkrótce rozwój analogowej telefonii komórkowej w naszym kraju zaczął wyhamowywać. Rozstrzygnięcie 1 lutego 1996 r. przetargu przyznającego koncesje dwóm kolejnym operatorom, tym razem sieci cyfrowych w standardzie GSM 900: Polskiej Telefonii Cyfrowej PTC (sieć Era GSM) oraz Polkomtelowi SA (sieć Plus GSM), stanowiło ważny etap w rozwoju krajowej telekomunikacji ruchomej, otwierając nowe możliwości w uzyskiwaniu połączeń telefonicznych: przekaz komunikatów SMS, poczta głosowa, połączenia za pomocą karty z przedpłata *prepaid*. O gwałtownie rosnącej popularności sieci cyfrowej może świadczyć fakt, że w ciągu roku liczba abonentów Ery przekroczyła 250 000. Rozpoczęcie działalności pierwszej sieci cyfrowej w standardzie GSM 1800 (DCS) o nazwie Idea (od 19 września 2005 r. Orange) nastąpiło 1 marca 1998 r. Operatorem sieci była PTK Centertel (należąca wtedy już w 66 % do TP SA). W czwartej sieci komórkowej w Polsce oferowane były najniższe ceny za usługi ze wszystkich sieci komórkowych, niektóre bezpłatne usługi dodatkowe (poczta głosowa, identyfikacja numeru abonenta) oraz możliwość korzystania z kart *prepaid*, co powodowało szybki wzrost liczby nowych klientów. W 2000 r. wszystkie sieci cyfrowe w Polsce stały się dwusystemowe. Pojawienie się cyfrowych sieci komórkowych w standardach GSM 900 i GSM 1800 stanowiło krok milowy w rozwoju telekomunikacji w Polsce. Konkurencja w pozyskiwaniu abonentów między trzema operatorami czterech sieci komórkowych spowodowała wyraźne obniżanie cen usług telefonicznych praktycznie we wszystkich sieciach. Dzięki temu telefonia komórkowa stawała się coraz bardziej dostępna dla Polaków. W końcu 2000 r. wszyscy trzej operatorzy komórkowi w Polsce otrzymali koncesje na UMTS (system trzeciej generacji dający użytkownikom pełen pakiet usług multimedialnych integrujących transmisję głosu, danych, a nawet video z całym zestawem zaawansowanych usług dodanych) (Jasiński, Streżyńska, 2002, s. 71-72). Od 16 marca 2007 r. na polskim rynku telekomunikacyjnym działa czwarty operator komórkowy jako dostawca usług technologii trzeciej generacji – P4, który zarządza siecią Play. Tym samym konkurencja na tym rynku jeszcze bardziej się zaostrzyła, co gwarantuje liczne korzyści abonentom. Dzięki skutecznym mechanizmom konkurencji dochodzi bowiem nie tylko do spadku cen, ale także większego wyboru i powstawania nowych usług. Tabela 1 pokazuje, że spośród wymienionych tam narzędzi komunikacyjno-informatycznych w polskich gospodarstwach domowych najbardziej upowszechnił się właśnie tele-

fon komórkowy. Co więcej, w 2006 r. odsetek gospodarstw domowych dysponujących telefonami komórkowymi przewyższył odsetek gospodarstw posiadających telefony stacjonarne (72%) (GUS, 2007). Jednocześnie w przypadku telefonu komórkowego występują relatywnie najmniejsze dysproporcje pod względem wyposażenia gospodarstw domowych między dużymi a mniejszymi miastami oraz obszarami wiejskimi. Najbardziej wyraźne te dysproporcje są w przypadku dostępu do Internetu (zob. tab. 1).

Tabela 1. Wyposażenie gospodarstw domowych w Polsce w telefon komórkowy, komputer oraz Internet w 2006 r. (odsetek gospodarstw domowych z osobami w wieku 16-74 lata)

	Telefon komórkowy	Telefon komórkowy umożliwiający dostęp do Internetu	Komputer	Internet
Ogółem	74	31	45	36
Miejsce zamieszkania				
Duże miasta	79	38	53	46
Mniejsze miasta	74	30	46	36
Obszary wiejskie	69	24	36	25

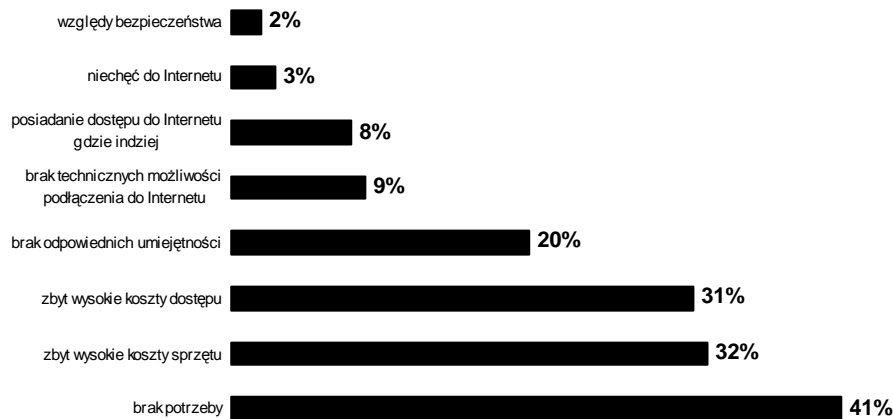
Źródło: GUS (2007).

Ogromna popularność sieci Internet na świecie nie ominęła również naszego kraju. Polska włączyła się do sieci Internet w 1990 r., kiedy to nasz kraj uzyskał międzynarodową łączność cyfrową z siecią komputerową EARN (*European Academic and Research Network*) przez węzeł w Kopenhadze, głównie na potrzeby środowiska akademickiego NASK, ale dopiero od 1991 r. zaczęła się w Polsce właściwa eksploatacja sieci. Od tego czasu liczba internautów zaczęła gwałtownie rosnąć, osiągając pierwsze 10 000 komputerów działających w tej sieci w ciągu 3 lat (grudzień 1994 r.). Podwajanie się liczby przyłączanych komputerów następowało w czasie krótszym od 1 roku (23 000 w 1995 r., 52 000 w 1996 r., 125 000 w 1997 r.) (Jasiński, Streżyńska, 2002, s. 73). W 2002 r. 11% gospodarstw domowych miało dostęp do Internetu, natomiast w 2005 r. ten odsetek wzrósł do 30%, z czego więcej niż połowa wykorzystywała łącza szerokopasmowe, podczas gdy rok wcześniej niespełna 1/3 gospodarstw domowych z dostępem do Internetu korzystała z szerokiego pasma przesyłania danych (z prędkością przekraczającą 128 kB/s). Łącza szerokopasmowe umożliwiają dostarczanie odbiorcom treści multimedialnych atrakcyjnych w odbiorze i skutecznych w przekazie, dlatego udział łączności szerokopasmowej jest tak ważny dla społecznego i gospodarczego oddziaływania komunikacji elektronicznej (Kulisiewicz, 2005a, s. 79). Lata 2006 i 2007 to dalszy rozwój Internetu w Polsce – do 41% gospodarstw z dostępem do sieci, podczas gdy średnio w Unii Europej-

skiej więcej niż co drugie gospodarstwo domowe korzysta z Internetu (54% dla UE-27). Liderem pod tym względem jest Holandia, gdzie w 2007 r. 83% gospodarstw domowych miało dostęp do sieci (Eurostat, 2007).

Patrząc przez pryzmat celu, jakim jest utworzenie w Polsce społeczeństwa informacyjnego, szczególnie niepokojący wydaje się brak potrzeby wskazany przez gospodarstwa domowe jako najczęstsza przyczyna braku dostępu do Internetu (zob. rys. 5). Wskazuje to bowiem na fakt, że część polskiego społeczeństwa nie dojrzała jeszcze do przekształcenia się w społeczeństwo informacyjne, dla którego łatwy i szybki dostęp do informacji jest warunkiem rozwoju indywidualnego oraz zbiorowego. Jest to poważny problem, ponieważ o ile zbyt wysokie koszty zarówno sprzętu, jak i dostępu do Internetu będą się stopniowo obniżać (co zresztą już obecnie obserwujemy) i przestaną być za jakiś czas barierą, o tyle zmiana mentalności wymaga znacznie więcej czasu i jest procesem znacznie bardziej skomplikowanym.

Rysunek 5. Powody braku dostępu do Internetu w domu w 2007 r. (odsetek ogółu gospodarstw domowych bez dostępu do Internetu)

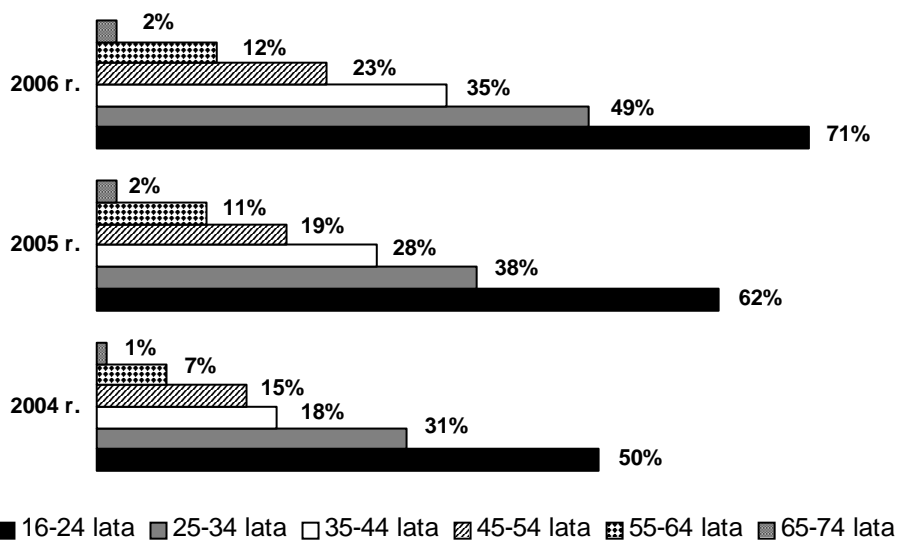
Źródło: GUS (2007).

Innym zagrożeniem w procesie tworzenia społeczeństwa informacyjnego w Polsce jest brak skutecznego egzekwowania ochrony praw własności intelektualnej. Kradzież własności intelektualnej niezmiennie spotyka się ze społecznym przyzwoleniem. Skopiowanie oprogramowania komputerowego to od lat sposób Polaków na poradzenie sobie z problemem, jakim jest jego wysoki koszt i wielu użytkowników takiego nielegalnego oprogramowania wcale nie utożsamia tego z kradzieżą. W społeczeństwie, które nie szanuje własności

wytworów umysłów innych ludzi Internet, zamiast służyć zdobywaniu wiedzy, będzie ułatwiał bezprawne przywłaszczanie sobie wytworów cudzej myśli. Dlatego zmiana mentalności części Polaków w tym zakresie jest niezbędną, jeśli ICT mają być w naszym kraju właściwie wykorzystywane.

Powszechna opinia, że użytkownikami Internetu są głównie ludzie młodzi, znajduje potwierdzenie w statystykach. W latach 2004-2006 wśród internetowej populacji w Polsce najliczniej reprezentowane były osoby w wieku 16-24 lata. W tej grupie wiekowej nie tylko relatywnie największy odsetek osób regularnie korzysta z Internetu, ale i można zaobserwować największą dynamikę wzrostu liczby użytkowników sieci. Podobną dynamiką charakteryzuje się grupa wiekowa 25-34. Z kolei relatywnie najmniejszy odsetek osób regularnie korzystających z Internetu występuje w grupie wiekowej 65-74, a ponadto, jeśli chodzi o dynamikę wzrostu liczby użytkowników sieci, grupa ta charakteryzuje się relatywnie największą stabilnością (zob. rys. 6). Wydaje się jednak, że w wyniku upowszechniania się Internetu w Polsce, starzenia się społeczeństwa (do grupy tej z upływem lat zaczną wchodzić osoby, które obecnie są użytkownikami Internetu) oraz wydłużania okresu aktywności zawodowej udział seniorów w internetowej populacji będzie się w dłuższym okresie powiększał.

Rysunek 6. Regularne korzystanie z Internetu przez użytkowników indywidualnych w latach 2004-2006 według wieku (odsetek poszczególnych grup wiekowych)

Źródło: GUS (2007).

Potrzeba ciągłego poszerzania oraz uaktualniania wiedzy jest punktem wyjścia w procesie tworzenia społeczeństwa informacyjnego, tymczasem Internet służy Polakom głównie do komunikowania się oraz do rozrywki. Relatywnie największy odsetek pytanym w wieku 16-74 lata zadeklarował w 2007 r., że celem korzystania z sieci było użytkowanie poczty elektronicznej oraz udział w czatach i forach dyskusyjnych (GUS, 2007). Wydaje się, że zachęcenie Polaków do zmiany hierarchii tych celów tak, by Internet służył głównie do zdobywania wiedzy z różnych dziedzin i obszarów życia oraz załatwiania takich spraw, jak na przykład korzystanie z usług bankowych czy zakupy, będzie trudnym wyzwaniem.

Znacznie lepiej niż w przypadku gospodarstw domowych przedstawia się kwestia wykorzystania komputerów i Internetu w polskich przedsiębiorstwach (zob. tab. 2). W 2007 r. GUS po raz pierwszy badał stosowanie przez przedsiębiorstwa faktur elektronicznych (e-faktury) oraz podpisu elektronicznego. Przy wysyłaniu wiadomości podpis elektroniczny stosowało 17% przedsiębiorstw, 7% otrzymywało faktury elektroniczne, a 3% je wysyłało. W zakresie e-administracji w 2007 r. nie wykroczyliśmy poza średnią unijną (64% firm używało Internetu w kontaktach z administracją publiczną), podczas gdy w przodującej pod tym względem w UE Finlandii odsetek ten wynosił 94%. W gronie nowych państw członkowskich UE lepszy wynik niż Polska w 2007 r. osiągnęły: Czechy, Estonia, Litwa, Słowenia i Słowacja (Eurostat, 2007). W porównaniu z rokiem 2004 zauważyć można spadek odsetka firm wykorzystujących Internet do kontaktów z administracją publiczną. Poszukując odpowiedzi na pytanie o przyczynę takiego stanu rzeczy, należałoby się zastanowić nad prawidłowością wdrażania informatyzacji administracji. Jeśli bowiem sposób informatyzacji jest niezgodny z oczekiwaniami obywateli, odbierają oni to jako „informatyzację wrogiego państwa”, które, zamiast stawać się coraz bardziej przyjazne, izoluje się od społeczeństwa komputerowymi barierami (Kulisiewicz, 2005b, s. 137-138). Polska charakteryzuje się relatywnie niskim w UE wskaźnikiem dostępności usług administracji publicznej on-line⁴. W 2007 r. wynosił on 25, podczas gdy średnia dla 27 krajów UE wynosiła 59, natomiast lider w tym zakresie – Austria osiągnęła wskaźnik równy 100. W gronie nowych członków UE gorszy wynik niż nasz zanotowała jedynie Bułgaria (Eurostat, 2007).

Tabela 2. Wyposażenie przedsiębiorstw w Polsce w komputer, Internet oraz szerokopasmowy dostęp do Internetu w 2007 r. (%)

	Komputer	Internet	Szerokopasmowy dostęp
--	----------	----------	-----------------------

⁴ Wskaźnik ten stanowi odsetek z 20 podstawowych usług świadczonych obywatelom przez administrację publiczną w całości on-line.

			do Internetu
Ogółem	95	92	53
Małe (10-49 pracowników)	94	90	47
Średnie (50-249 pracowników)	100	99	75
Duże (250 i więcej pracowników)	100	100	94

Źródło: GUS (2007).

Celem e-administracji, rozumianej w świetle Strategii Lizbońskiej jako zastosowanie środków komunikacji elektronicznej i systemów teleinformatycznych w kontaktach obywateli i przedsiębiorców z administracją, jest (Kulisiewicz, 2005b, s. 138):

- ułatwienie kontaktów obywateli i przedsiębiorców z administracją oraz zmniejszenie kosztów społecznych tych kontaktów (głównie chodzi o to, by zapobiec stracie czasu na dojazdy i kolejki),
- dostarczenie zainteresowanym wszystkich usług administracji publicznej niezależnie od miejsca przebywania interesantów oraz ich możliwości osobistego kontaktu z administracją (głównie chodzi o ułatwienie kontaktu z administracją osobom niepełnosprawnym),
- realizacja konstytucyjnych i ustawowych obowiązków informowania obywateli oraz udostępniania im tanim kosztem i w przystępnej formie informacji publicznej,
- zwiększenie przejrzystości i jawności życia publicznego oraz spożytkowania pieniędzy podatników, przeciwdziałanie korupcji,
- usprawnienie działania i zwiększenie jakości pracy administracji publicznej.

Rok 2008 może okazać się przełomowy w realizacji planu informatyzacji naszego kraju, bowiem od 1 stycznia system e-Deklaracje umożliwia wszystkim składanie deklaracji podatkowych drogą elektroniczną. Dotychczas z tej możliwości mogli skorzystać jedynie tzw. „duzi podatnicy”, tj. podmioty, których roczne przychody netto przekraczają równowartość 5 mln euro, rozliczające się w wyspecjalizowanych urzędach skarbowych. Obecnie każdy podatnik posiadający bezpieczny podpis elektroniczny, po zgłoszeniu do urzędu skarbowego zamiaru składania deklaracji w tej formie, będzie mógł przesłać dokumenty do urzędu za pośrednictwem Internetu (<http://www.mf.gov.pl>). Jeżeli okaże się, że taka forma rozliczania się z fiskusem będzie cieszyła się wśród polskich przedsiębiorców popularnością, to będzie to milowy krok na drodze do informatyzacji kraju. Przy okazji funkcjonowanie systemu e-Deklaracje może spowodować większe zainteresowanie przedsiębiorców podpisem elektronicznym. Autorzy raportu Banku Światowego dotyczącego realizowania w Polsce koncepcji gospodarki opartej na wiedzy uważają, że e-administracja powinna stanowić kluczowy obszar rozwoju społeczeństwa informacyjnego w naszym kraju do tego stopnia, że rząd powinien przyjąć funkcję lidera w zastosowaniu ICT. Określili ponadto pozostałe

priorytety w procesie rozwijania ICT i tworzenia społeczeństwa informacyjnego w Polsce (Goldberg, 2004, s. 100):

- popularyzacja i promowanie jak najszerszego wykorzystania ICT,
- zwiększenie konkurencji w sektorze ICT poprzez umożliwienie jak najszerszego dostępu do infrastruktury teleinformatycznej, sprzętu i oprogramowania ICT,
- wzbudzanie w społeczeństwie jak największego zaufania do technologii komunikacyjno-informatycznych oraz podtrzymywanie tego zaufania.

i.3. Zakończenie

Od czasu transformacji systemowej Polska pokonała daleki dystans na drodze do utworzenia podstaw społeczeństwa informacyjnego oraz rozwoju ICT, jednak nadal widoczne jest w tym obszarze nasze wyraźne opóźnienie względem większości krajów UE. Główne zagrożenia w procesie urzeczywistniania w Polsce koncepcji społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy dotyczą niewłaściwych postaw, takich jak brak poszanowania własności intelektualnej, „brak potrzeby” najczęściej wskazywany przez gospodarstwa domowe jako przyczyna nieposiadania dostępu do Internetu czy wreszcie nieprawidłowa z punktu widzenia idei społeczeństwa informacyjnego hierarchia celów korzystania z sieci (głównie komunikowanie się oraz rozrywka zamiast zdobywania wiedzy). Wydaje się, że w związku z tym, iż zmiana postaw jest procesem długotrwałym, to zmniejszanie dystansu pomiędzy Polską a krajami najbardziej zaawansowanymi w rozwoju społeczeństwa informacyjnego przeciągnie się w czasie, mimo zadowalającej dynamiki wzrostu wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych przez polskie społeczeństwo. Spoczywa na nas ogromna odpowiedzialność, by najmłodsze pokolenie, którego już nie trzeba przekonywać o przydatności Internetu, potrafiło mądrze i uczciwie korzystać z sieci.

Bibliografia

1. Drucker P. F. (1999), *Spółczesność pokapitalistyczna*, PWN, Warszawa.
2. Eurostat (2007), http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/I/I5&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology&scrollto=0 (stan na dzień 31.12.2007).

3. Goldberg I. (2004), *Polska a gospodarka oparta na wiedzy. W kierunku zwiększania konkurencyjności Polski w Unii Europejskiej*, The World Bank, Washington D. C.
4. Jasiński P., Streżyńska A., Oxecon Ltd. (2002), *Likwidacja barier regulacyjnych w telekomunikacji jako warunek wzrostu gospodarczego i cywilizacyjnego Polski – strategia działania państwa*, IBnGR, Warszawa-Gdańsk.
5. Kulisiewicz T. (2005a), *Rynek komunikacji elektronicznej* [w:] *Biała Księga 2005. Narodowa Strategia Lizbońska dla wzrostu i zatrudnienia*, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, IBnGR, Gdańsk-Warszawa.
6. Kulisiewicz T. (2005b), *Informatyzacja administracji jako instrument usprawnienia funkcjonowania państwa* [w:] *Biała Księga 2005. Narodowa Strategia Lizbońska dla wzrostu i zatrudnienia*, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, IBnGR, Gdańsk-Warszawa.
7. *Knowledge Assessment Methodology 2007*, The World Bank, http://info.worldbank.org/etools/kam2/KAM_page5.asp (stan na dzień 30.12.2007).
8. *Spółeczeństwo informacyjne: Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w 2006 r.* (2007), GUS.
9. *The Global Information Technology Report 2006-2007*, World Economic Forum.
10. *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne w 2007 r.* (2007), GUS.
11. *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2007 r.* (2007), GUS.
12. <http://www.mf.gov.pl> - Ministerstwo Finansów (stan na dzień 31.12.2007).

Ewentualny

aneks

